

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 147/2023vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ilveksen metsästyksen perusteista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tiina Elon /vihr. ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 147/2023 vp:

Miten lupien myöntämistä harkittaessa arvioidaan luvan aito tarve ja sen perusteet ja näettekö lupakäytännössä ristiriitaa luontodirektiivin 16 artiklan sisältöön?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen liittyessä Euroopan unioniin 1995 ilveskanta Suomessa oli arviolta noin 800 yksilöä. Luonnonvarakeskus (Luke) arvioi, että Suomessa on ennen metsästyskautta 2023-2024 yli vuoden ikäisiä ilveksiä 2390-2575. Koko jäsenyyssajan ilveskantaa on metsästetty luontodirektiivin 16.1 artiklan e –kohdan mukaisilla poikkeusluvilla eli ns. kannanhoidollisilla poikkeusluvilla. Ilveskanta oli vuoden 2020 kanta-arviossa 11 % kasvussa, vuonna 2021 4 % kasvussa, 2022 lähes ennallaan ja nyt 2023 9 % kasvussa. Viimeisimmässä uhanalaisuustarkastelussa (2019) ilves muuttui silmälläpidettävästä (NT) elinvoimaiseksi (LC). Ilveskanta on Suomessa suotuisalla suojelutasolla ja ollut sitä jokaisena raportointikautena (2001–2006 ja 2007–2012 sekä 2013-2018).

Metsästyksestä huolimatta kannan elinvoimaisuus tai suotuisan suojelun taso eivät ole uhatuina. Voidaankin sanoa, että Suomessa on onnistuttu yhdistämään samanaikaisesti kannanhoidollinen metsästys ja lajin saattaminen suotuisalle suojelutasolle. Ilves ei ole enää uhanalainen, vaarassa tai harvinainen eikä edes paikallinen mitä edellytetään yhteisön tärkeinä pitämiltä lajeilta luontodirektiivin 1 artiklan g kohdassa. Luontodirektiivin liitteitä tulisikin muuttaa luontodirektiivin 19 artiklan mukaisessa menettelyssä siten, että ilves siirrettäisiin Suomen populaation osalta liitteestä IV (tiukasti suojeltu) liitteeseen V (metsästettävä). Luontodirektiivin liitteitä tulisikin päivittää vastaamaan nykytilannetta, mutta muutos ei ole kansallisesti tehtävissä.

Suomen ilveskannan hoitosuunnitelman (2021) mukaan kannanhoidollisen metsästyksen tavoitteena on, että ilveskanta koko maan mittakaavassa säilyy elinvoimaisena ja suotuisalla suojelutasolla, ilveksen läsnäolosta aiheutuvat haitat minimoidaan ja ilveskanta pidetään ihmisarkana. Kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään kannan nykytason säilyttämiseen muun Suomen alueella. Verotustaso tähtää siis vakaaseen ja alueellisesti tasaisesti jakautuneeseen populaatioon ja samalla mahdollisista tihentymistä johtuvien sosiaalisten haittojen lieventämiseen. Kannanhoitosuunnitelmalla ja maa- ja metsätalousministeriön vuosittain asetuksella vahvistettavalla metsästettäväksi sallittujen yksilöiden enimmäismäärällä voidaan taata se, että yksittäisten poikkeuslupien vuosittainen yhteisvaikutus ei haittaa lajin kannan suotuisan suojelun tason säilyttämistä kannan luontaisella levinneisyysalueella. Tämän mekanismin on myös EU-tuomioistuin vahvistanut ennakkoratkaisussaan C-674/17 ja todennut seuraavasti:

"62 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pohdintojen vuoksi on lisäksi todettava ensinnäkin, että kannanhoidosuunnitelma ja kansallinen lainsäädäntö, jossa vahvistetaan tapettavaksi sallittujen yksilöiden enimmäismäärä tietyssä metsästysvuonna valtion alueella, voivat olla merkitykselliset tekijät ratkaistaessa sitä, onko edellä 54 kohdassa tarkoitettua vaatimusta noudatettu, koska niillä voidaan taata se, että yksittäisten poikkeuslupien vuosittainen yhteisvaikutus ei haittaa kyseisen lajin kantojen suotuisan suojelun tason säilymistä tai ennalleen saattamista."

Todettakoon myös se, että myös kannanhoidollisen metsästyksen enimmäismäärä pohjautuu LUKEn ajantasaisiin tieteellisiin selvityksiin ja populaatiomallin laskelmiin. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen ilveskiintiö on Suomen riistakeskuksen toimivaltaa rajoittava asetus, joka vain määrittää kehyksen määrälle, jota ei saa ylittää. Se ei ole tavoite, johon tulisi pyrkiä. Metsästysvuodelle 2023-2024 ilvesten verotustaso on enintään 320 yksilöä (noin 10 % kannasta). Se on pienempi kuin Luonnonvarakeskuksen ennustemallin arvioima taso, jolla kannan koko pysyy ennallaan. Uuteen ennustemalliin perustuva kannan todennäköisimmän vakaana pitävä Luken verotuskestävyysarvio on poronhoitoalueen eteläpuolisen Suomen alueella 410 yksilöä. Tähän nähden 320 ilveksen kiintiö on varsin maltillinen, kun otetaan huomioon, ettei sitä myönnetty kokonaisuudessaan ulos. Suomen riistakeskus myönsi 300 kannanhoidollista ilveksen poikkeuslupaa 1.12. alkavalle metsästyskaudelle.

Ilveksellä on merkitystä myös saalistajana ja se vaikuttaa eri eläinlajien kantoihin joko suoraan tai välillisesti. Ilveksen vaikutukset saaliseläinlajeista on monitahoiset. Suomessa metsäkauris esiintyy vain osassa Suomea ja huomattavasti pienempinä tiheyksinä kuin Euroopassa, jossa se on ilveksen pääasiallinen ravintokohde. Vaikka muualla Euroopassa ilvesten on todettu voivan vaikuttavan esimerkiksi metsäkauriskantaan voimakkaasti, Suomesta asiaa ei ole tutkittu. Lisäksi osassa Suomea on myös valkohäntäpeuraa, jonka merkityksestä ilvekselle ei ole juurikaan julkaistuja tutkimustuloksia. Vaikka ilves tappaa runsaastikin pieniä hirvieläimiä, se ei välttämättä pysty säätelemään saalistamiensa lajien kantoja. Suurimmalla osalla muun Suomen kannanhoidoaluetta esiintyy suhteellisen runsas ilveskanta samoilla alueilla, joilla pienten hirvieläinten saalismäärät ovat pieniä. Ilveskannan hoitosuunnitelman mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa hirvieläinten pyyntilupamaksuvaroilla nelivuotista hanketta, jossa selvitetään ilveksen ravinnonkäyttöä tiheydeltään erilaisilla pienten hirvieläinten esiintymisalueilla. Tutkimushankkeen tavoitteena on selvittää ilveksen ja suden rooli valkohäntäpeura- ja metsäkauriskantojen tiheyksiin ja kantojen runsausmuutoksiin. Hankkeessa tutkitaan pienten hirvieläinten merkitystä ja merkityksen muutosta ilveksen ravinnossa ja petojen vaikutusta populaatiotasolla. Hankkeessa tullaan mm. pannoittamaan GPS-paikantimin valkohäntäpeuroja, metsäkauriita ja ilveksiä jo ensi keväänä.

Luontodirektiivi mahdollistaa kannanhoidollisen metsästyksen, mutta tietyin ehdoin: 1) on varmistettava, että suotuisaa suojelutasoa tai sen ennalleen saattamista ei vaaranneta; 2) on osoitettava tavoite/päämäärä, miksi metsästys sallitaan ja pystyttävä perustelemaan se selvästi ja täsmällisesti; 3) on esitettävä täsmälliset ja asianmukaiset perustelut sille, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole niiden päämäärien saavuttamiseksi, joihin on vedottu poikkeuksen tuoksi; 4) poikkeusluvassa on varmistettava lisäksi siitä, että luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e -alakohdan kaikki kriteerit täyttyvät: valikoiden, rajoitetusti, tarkoin valvotuissa oloissa, viranomaisen määrittelemissä rajoissa. On syytä huomata, että valtioneuvoston asetuksessa metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista (452/2013) ei edellytetä, että kannanhoidollisen poikkeusluvun hakijan tulisi osoittaa tavoite tai päämäärä, miksi metsästys sallitaan. Sen selvittämisen ja perusteleminen on poikkeusluvista päättävän Suomen riistakeskuksen tehtävä. Unionin

tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohta on direktiivillä käyttöön otettua suojelujärjestelmää koskeva poikkeus, jota on tulkittava suppeasti ja jossa todistustaakka edellytysten täyttymisestä on päätöksen tekevällä viranomaisella.

Helsingissä 2.11.2023

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/29616/2023-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: